

2026 lente

bladsmoes

ivn natuur
educatie
Rijk van Nijmegen

colofon

Bladsmoes lenteuitgave 2026 is het ledenblad van IVN Rijk van Nijmegen en wordt verzorgd door de werkgroep communicatie. Het blad verschijnt 4 x per jaar, bij het wisselen van de seizoenen.

Kopijsluiting:

- 15 februari
- 15 mei
- 15 augustus
- 15 november

Redactieadres

redactie@ivnnijmegen.nl of Berg en Dalseweg 112,
6522BT Nijmegen

Vormgeving

Han Thoben, hanthoben@gmail.com

Aan dit nummer werkten mee

Peter Engelhard, Wien Feitz, René Koene, Cyril Liebrand,
Martine Melchers, Harold Melssen, Toon Snelder, Joop Speekenbrink,
Han Thoben, Ernest Vrans

Ondersteuning

Loes de Valk en Gerard Gerritse

Bestuur

Harold Melssen, voorzitter@ivnnijmegen.nl
Annette Lukien, secretaris@ivnnijmegen.nl
Ronald Wilke, penningmeester@ivnnijmegen.nl
Peter Schillemans, lid

Secretariaat secretaris@ivnnijmegen.nl

IVN Rijk van Nijmegen

Postadres: Kapershof 8, 6641JS Beuningen

T: 06 1140 5498

E: info@ivnnijmegen.nl

W: www.ivn.nl/afdeling/nijmegen/

B: NL85 INGB 0003 0075 27 t.n.v. penningmeester IVN Rijk van Nijmegen

Het lidmaatschap wordt aangegaan voor tenminste één jaar, ingaande datum aanmelding en wordt steeds stilzwijgend verlengd met een zelfde periode. De opzegtermijn is minimaal één maand. Bij tussentijdse opzegging geldt dat er geen recht is op restitutie of het niet behoeven te betalen van de resterende contributie. Leden betalen per jaar 25 euro, huisgenoten 12 euro. Wijzigingen graag melden via ledenadministratie@ivnnijmegen.nl

Werkgroepen en coördinatoren

Communicatie (redactie@ivnnijmegen.nl)

Wien Feitz 06 516 078 50

Cursussen (cursus@ivnnijmegen.nl)

Elly Gies 06 537 602 53

Excursies (excursie@ivnnijmegen.nl)

Frans van der Burgt 024 344 66 19

Foto en film (fotofilm@ivnnijmegen.nl)

Peter van de Ven

Groen en ruimte (groenenruimte@ivnnijmegen.nl)

Bea Peeters 024 344 40 35

Jeugdeducatie (jeugdeducatie@ivnnijmegen.nl)

Wilfried Schepers 06 5358 5152

Praktisch natuurbeheer (pn@ivnnijmegen.nl)

Kees-Willem van Gorkum 06 520 086 85

Contactpersonen ongewenst gedrag

Jana van Voorden-Kaplanova 024 350 60 04

Nico van der Poel 024 378 50 48

inhoud

- 2 colofon / om in te lijsten
- 3 redactioneel
- 4 GROEN in de STAD
- 6 verbonden door en voor natuur
- 8 foto educatief: pestvogel & Heselenberg
- 10 Stadspark Veur Lent
- 12 Wiedenwiedenweg - een strijd met de grote berenklauw
- 14 redactie stelt zich voor
- 16 vogelnestjes soms fraaie bouwsels

om in te lijsten: nog steeds herfst?

Bij mij in de buurt staan heel veel beukenhagen. Nee, niet die bladgetande haagbeuken maar die met gave bladranden. *Fagus sylvatica* is zijn zondagse naam. Het is een bladverliezende heester die tóch zijn bladeren in de winter niet verliest. De bladeren worden pas in het voorjaar afgestoten als de lange dunne knoppen open gaan. Het verschijnsel heet marcescentie. De plant is dus niet helemaal 'bladverliezend' maar 'half-bladverliezend'. In de site 'Natuurverhalen.nl' staat een verhaal over de eik die ook zijn bladeren vasthoudt om de duivel dwars te zitten. Deze dacht zojuist de ziel van een gefrustreerde jonge ridder gekocht te hebben, maar dat ging dus niet door omdat in het contract stond dat de overeenkomst pas ingaat als alle bladeren van de boom zijn gevallen. Volgens mij gaat de beuk ook zoiets meemaken. Maar mijn ziel krijgt-ie niet!

Joop Speekenbrink

lonkende lente

Het voorjaar liet dit jaar lang op zich wachten. In het Rijk van Nijmegen heeft de winter zich dit jaar tergend langzaam teruggetrokken achter de Waal alsof hij met tegenzin afscheid nam van de stad en haar ommelanden. De lucht bleef wekenlang grijs en zwaar. Slechts sporadisch gleden zonnestralen over het landschap. Spaarzaam maar toch voldoende om alles wat groeit en bloeit voorzichtig uit de wintersluimer te wekken.

De toverhazelaar in mijn tuin heeft inmiddels gezelschap gekregen van ontelbare sneeuwkllokjes. Het gras kleurt niet langer dofbruin maar er is sprake van een "Tapetenwetsel" om maar een goede Duitse uitdrukking te gebruiken. Grassprietten fleuren weer frisgroen op en daartussendoor steken dappere krokussen hun kopjes op. Paars, geel en wit vormden zij een bont tapijt dat zich uitrolde onder de fruitbomen. De treurwilg aan de waterkant wint het alweer van de andere bomen en toont zoals ieder jaar als eerste zijn frisse groene knoppen.

In de uiterwaarden begint het riet met de voetjes in het water alweer voorzichtig te fluisteren. De grote aantallen overwinterende kol- en rotganzen die de afgelopen maanden de weilanden en plassen bevolkten zijn alweer begonnen aan hun reis naar het noorden, de sneeuwgrens volgende. Achtergebleven grauwe ganzen zonderen zich in tweetallen af en maken zich al klaar voor het nieuwe broedseizoen. Toen de sneeuw amper gesmolten was hoorde ik eind van de middag ook al de eerste merel al hakkend zijn voorjaarsdeuntje ten gehore brengen.

Zo ontluikt dit jaar de lente, niet met trompetgeschal, maar rustig, schoorvoetend edoch vastberaden en klaar voor een nieuw seizoen vol leven. De lente brengt niet alleen bloemen, blaadjes, bijen en bloesem maar ook frisse energie. Een moment om opnieuw te beginnen en ideeën die in de winter zijn gerijpt tot uitvoer te brengen.

Al mijmerend lonkt ondertussen buiten de tuin. Een innerlijke stem fluistert mij toe "De tijd van binnen zitten en niets doen is voorbij. Gedraag je niet langer als kamerplant en kom in beweging. Neem je verantwoordelijkheid en zorg ervoor dat vogels, vlinders, insecten, reptielen, amfibieën en alles wat dat stukje Aarde bevolkt wat jou is toevertrouwd kan groeien en bloeien."

Meer heb ik niet nodig en daarom koester ik ook deze nieuwe lente al wat de natuur aan schoonheid biedt indachtig de wijze woorden: "handen in de aarde, hoofd in de zon, hart bij de natuur". Veel voorjaarspret toegewenst!

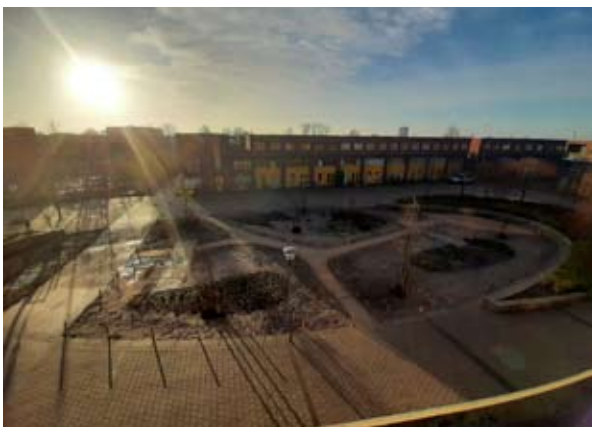
Harold Melssen

GROEN in de STAD

Heb je dat soms ook? Je maakt een ommetje in je woonomgeving en denkt, wat zou er op dit verwaarloosde plekje een mooi natuurpareltje kunnen komen. Hoe mooi zou het zijn, als dit tuintje wat meer groen zou hebben in plaats van al dat grind of al die tegels.

Dat hebben veel mensen in Nijmegen ook eerder gedacht. En ze hebben de daad bij het woord gevoegd. In tal van buurten en wijken zijn er initiatieven ontstaan om de eigen omgeving natuurrijker te maken. Kijk maar eens op Mijn Wijkplan, een gemeentelijke website. Je vindt daar allerlei projectjes van bewoners die ideeën hebben voor de aanpak van verloren stukjes grond. En vaak met succes door een plan bij de gemeente in te sturen.

Ook IVN'ers kwamen in de benen

Ook leden van onze IVN-afdeling hebben op diverse plaatsen al een steentje bijgedragen aan een mooiere leefomgeving. Weet je nog, de Corona-epidemie? Alle activiteiten werden stilgelegd en ook onze excursies en kinderactiviteiten konden niet doorgaan. Corona was ook een impuls om te kijken wat er dicht bij huis nog wel mogelijk was. Op verschillende plekken werden initiatieven opgepakt en die groeiden uit, van boomspiegels tot groene wijkorganisaties, van de aanleg van buurttuinen tot het omvormen van stenen pleinen tot natuuroases.

In onze Nieuwsbrieven doen we over die initiatieven regelmatig verslag. We zien dan dat een of meer voortrekkers buurtgenoten enthousiast maken; er wordt een (kleine) organisatie opgezet en taken verdeeld. Er wordt samengewerkt met gemeentelijke diensten en er is aansluiting bij acties van Steenbreek, een voormalig onderdeel van de Bastei dat nu Groenmakers heet. Het samen optrekken bij het realiseren van die groene hotspots werkt ook verbindend in de straat of buurt, denk aan het samen plannen maken en struiken planten of het organiseren van een vergroeningsbuurteestje.

Als je goed om je heen kijkt, dan zie je dat alles gekleurd is (een idee van de dichter K. Schippers)

Dat idee kan (met een kleine aanpassing) ook het motto zijn van een groepje IVN'ers, onder aansporing van onze voorzitter. Dat bereidt plannen voor van concrete activiteiten, gericht op

schaalvergroting van groene wijkinitiatieven in straat, buurt en wijk. Het is onderdeel van het nieuwe Meerjarenplan van onze IVN-afdeling.

We noemen het initiatief GROEN in de STAD, afgekort tot GIDS. We werken samen met de gemeente, Groenmakers en IVN Gelderland. Maar ook met wijkregisseurs van de gemeente, Bindkracht en vooral met bewonersorganisaties en groene initiatiefnemers.

Waarom kun je denken, we doen al zoveel. Inderdaad als IVN Rijk van Nijmegen zijn we heel actief. Onze excursies en cursussen worden zeer goed bezocht en ook bij de andere initiatieven hoeven we over belangstelling niet te klagen. De reden van dit "nieuwe initiatief" is dat onze IVN-afdeling veel in huis heeft om groene bewonersorganisaties te ondersteunen. We hebben diverse cursussen, met name "een levende tuin". We geven excursies op maat. We hebben een educatieprogramma in en rond buurtscholen. We hebben kennis in huis over inrichting van tuinen en plantsoenen, bomen en planten. We kunnen adviseren bij het maken van artikelen en affiches en die ondersteunen met onze foto en filmgroep. Kortom wij hebben veel kennis en kunde op het gebied van biodiversiteit in de volle breedte te bieden. En onze missie is het verbinden van mensen met de natuur. Het helpen vergroenen van de leefomgevingen en daarmee de natuur naar de bewoners brengen past binnen onze missie en visie en sluit mooi aan op ons bestaande aanbod van activiteiten.

Groene Straat Make-over, een IVN-initiatief

We hebben concrete plannen om als pilot de wijk Wolfskuil te nemen voor ons vergroeningsproject. In een stappenplan ko-

men de volgende plannen aan de orde:

- We houden een bijeenkomst met wijkbewoners, Wijkfabriek, IVN'ers uit Oud-West, werkers in de wijk, woningcorporaties, waarin we het idee lanceren en de haalbaarheid polsen.
- Vervolgens wordt er een grote plant-uitdeeldag georganiseerd, eventueel in combinatie met "stenen eruit, planten erin" (Groenmakers) en groene informatiemarkt.
- We schakelen Stadsvergroeners in en promoten de cursus "Een levende tuin maak je zelf".
- We overleggen met de basisscholen De Wieken en Michiel de Ruyter over mogelijkheden van Smaaktuintjes, vergroenen van schoolpleinen, Tiny Forest.

Groene beweging

Het gaat niet zo goed met de natuur wereldwijd en ook in ons land. Tegelijkertijd zien we ook op allerlei plaatsen van onderop iets van een groene beweging ontstaan. Mensen die zich inzetten voor het versterken van een natuurrijke en klimaatbestendige leefomgeving en ook organisaties en overheden die daaraan hun steun geven. Dat geeft hoop.

Als grote IVN-afdeling, met zoveel mensen met grote groene harten, willen en kunnen we niet achterblijven. Vandaar dat we ons aansluiten bij deze groene golf en daar onze energie aan toevoegen zodat het uiteindelijk een niet te stoppen groene tsunami wordt. Een groene biodiversiteit en klimaatbestendige woon- en leefomgeving moet de norm worden. We zullen daarom een stevig beroep doen op allen, met name ook leden die op dit moment nog wat minder actief zijn, om mee te helpen bij groene buurtinitiatieven. Een groene leefomgeving, tuin, straat en buurt, is een gezonde en prettige leefomgeving.

Harold Melssen en Peter Engelhard

verbonden door en voor natuur

Nostalgische gevoelens?

Bij vijfjarenplannen denken de meesten van ons aan de plannen die om de vijf jaar door communistische regimes na een strak geregisseerd partijcongres met veel applaus en zonder tegengeluiden enthousiast verkondigd worden door een grote roerganger in een grijs pak van saaie snit, terwijl buiten op het grote plein de zorgvuldig geselecteerde jeugdafdelingen hun gymnastische vaardigheden vertoonden.

Niet een beeld dat warme nostalgische gevoelens oproept. En zijn vijfjarenplannen in dit tijdperk waar gebeurtenissen ons wereldbeeld bijna dagelijks aantasten nog wel wenselijk? Heeft een verder reikende blik toch een meerwaarde? Is het verstandig om periodiek de blik wat verder naar achteren te verleggen en een koers te bepalen die richting geeft? Het antwoord hierop is ja. Wat ons de komende vijf jaar allemaal nog te wachten staat weet niemand. Maar wat we over vijf jaar zouden willen bereiken en wat we willen zijn – daar kunnen we ons wel een beeld bij maken.

Onze visie en missie staan als een huis

Het vorige vijfjarenplan ging tot en met 2025 en in deze periode is er veel gedaan en gebeurd. Omdat die periode afliep zijn wij als bestuur samen met de coördinatoren en een aantal betrokken IVN'ers in een tweetal sessies bij elkaar gekomen. We hebben eerst naar onze visie gekeken, dat is hetgeen wat ons bindt. Hoe kijken wij tegen de wereld aan? Is dit nog steeds ongewijzigd? Ten overvloede hierbij onze visie als IVN Rijk van Nijmegen:

'Wij streven naar een leefomgeving waarin mens, plant en dier in evenwicht samenleven. Als mensen vormen we een onderdeel van de natuur, wij zijn natuur en hebben een groene natuurrijke leefomgeving nodig voor ons welzijn. Wij ervaren dat het evenwicht nu vaak verstoord is'.

En als wij zo tegen de wereld aankijken wat gaan we daar dan aan doen? Oftewel wat is onze missie? Deze luidt: *'Wij als IVN'ers willen mensen, jong en oud, verbinden met de natuur en het contact met de natuur een integraal onderdeel van onze leefwereld laten zijn. Dit willen we doen door natuurervaringen aan te bieden. Ervaringen waarbij mensen zelf leren, ervaren en actief zijn in de natuur.'*

Drie centrale thema's

Onze visie en missie staan nog als een huis. Dus waar willen we ons de komende vijf jaar op richten? We onderkennen drie thema's, hierbij in willekeurige volgorde.

➡ We willen een vitale en inspirerende organisatie zijn met aandacht voor voortdurende ontwikkeling en vernieuwing. Eén met aandacht voor een constructieve inclusieve groene cultuur. Een organisatie die inspireert. Waar je je als IVN-lid thuis voelt en gezien en gehoord. Kortom een bruisende prettige warme enthousiaste inclusieve organisatie en een broedplaats voor nieuwe initiatieven en ideeën.

➡ We willen dat er een sterke verbinding is tussen de leden en de werkgroepen.

In de werkgroepen gebeurt het. Zij organiseren de excursies, cursussen, het praktisch natuurbeheer, bezoeken de scholen, werken samen aan het onderhoud van diverse gebieden, verzorgen de communicatie, het beeldmateriaal etc. etc. Dat gezegd hebbende, we zijn meer dan de afzonderlijke werkgroepen. De werkgroepen kunnen elkaar ook versterken. Er kunnen initiatieven gestart worden waar meerdere werkgroepen bij betrokken zijn. En hoe mooi zou het zijn als we in staat zijn om meer leden, die op dit moment minder of niet actief zijn, te betrekken bij de diverse activiteiten en initiatieven?

➡ We willen ons verbinden en actief samenwerking met andere groene bondgenoten voor centrale thema's.

Groene bondgenoten

Wij zijn in deze regio gezegend met veel groene organisaties. Deels opereren ze landelijk. Denk aan Sovon, Floron, Ravon, De zoogdierenwerkgroep, Ark, Rewilding Europe. We hebben een universiteit, hogeschool en heel veel lokale groene organisaties. De grootste IVN-afdeling van Nederland, KNNV, de vogelwerkgroep en noem maar op. Het Rijk van Nijmegen kan als gidsgebied dienen voor de rest van Nederland als het gaat om biodiversiteitsherstel en klimaatbestendigheid, deze gaan vaak hand in hand. Door actief de verbinding op te zoeken en gezamenlijk op te trekken willen we voor de grotere thema's het verschil maken.

Concrete acties

Wat zijn dan de concrete acties waar we ons de komende periode op willen richten?

Met een aantal acties zijn we al gestart, zoals:

Een eigen groen honk. Een vaste plek waar we elkaar kunnen ontmoeten. Liefst ook voorzien van de mogelijkheid om te vergaderen, cursussen te geven en zaken op te slaan. Inmiddels wordt hier samen met KNNV en de Hortus naarstig aan gewerkt.

Samenwerken met andere groene bondgenoten, zoals onder andere: KNNV, de Hortus, de Bastei maar ook met de terrein-beherende organisaties zoals Natuurmonumenten, Staatsbos-beheer, en het Geldersch landschap.

Dit krijgt momenteel ook al vorm, denk aan de bijeenkomst samen met KNNV-leden in de Hortus en de excursies die voor Natuurmonumenten verzorgd worden.

Als bestuur zorgen voor meer interactie met de werkgroepen door het bezoeken van de overleggen, aanwezig zijn bij de activiteiten en iedere bestuursvergadering een vertegenwoordiging van een werkgroep uit te nodigen.

Samen met groene bondgenoten bewoners helpen om hun buurt te biodiverser en klimaatbestendig te maken. Het idee is om hier diverse werkgroepen bij te betrekken.

Verbindende activiteiten organiseren. Zowel voor IVN'ers als ook gezamenlijk met andere groene bondgenoten.

Zijn er alleen centraal plannen gemaakt?

Nee, vanuit de werkgroepen zelf zijn er ook plannen gemaakt. Er zijn voorstellen gekomen om kennis te delen, nieuwe initiatieven te lanceren, nieuwe doelgroepen te gaan bereiken en om meer met elkaar samen te werken.

Zo zijn er ook twee nieuwe werkgroepen gestart, Natuur en Gezondheid en Natuur en Ouderen. De wandelingen zoals deze door de werkgroep Natuurroutes ooit zo mooi beschreven zijn worden gedigitaliseerd en toegankelijk gemaakt via de IVN Natuurroutes app. Veel werkgroepen gaan aandacht besteden aan kennisdeling en het robuuster maken van hun werkgroep. Al deze plannen worden nog gedeeld in de werkgroepen en tijdens de ALV.

Oproep aan allen

Mocht je na dit alles gelezen te hebben nog aanvullende ideeën hebben of willen meehelpen de plannen uit te voeren, dan graag. Samen hebben we een duidelijke koers uitgezet voor de komende vijf jaar. Ons vijfjarenplan geeft richting aan waar we naartoe willen groeien, wat we willen bereiken en welke impact we samen kunnen maken. Maar een plan op papier krijgt pas echt waarde wanneer wij het samen tot leven brengen.

Daarom doen wij een oproep aan alle leden: denk mee, doe mee en help mee om de plannen werkelijkheid te maken. Of je nu ideeën hebt, wilt meewerken in een werkgroep, projecten wilt trekken of op een andere manier wilt bijdragen:

➡ jouw inzet maakt het verschil ◀

Onze organisatie is sterk dankzij de betrokkenheid, kennis en energie van haar leden. Door samen te werken kunnen we onze ambities waarmaken en bouwen aan een toekomst waar we trots op kunnen zijn.

Daarom, doe mee, denk mee en bouw mee aan een groene toekomst!

Harold Melssen, voorzitter IVN Rijk van Nijmegen

foto educatief: (ver)dwaal(de)gast pestvogel

De pestvogel werd dit jaar voor het eerst aangetroffen in onze regio op 25 januari jl. en wel in een woonwijk in Huissen. Deze fraaie vogel is een ware trekpleister voor vogelaars maar vooral ook voor natuurfotografen. Op drukke dagen proberen er vaak wel 30 tot 40 geïnteresseerden een glimp op te vangen van deze opvallende vogel met zijn bijzondere uiterlijk en hem/haar (waarschijnlijk vrouwtje) op de foto vast te leggen.

De pestvogel (*Bombycilla garrulus*) staat bekend als een wintergast en een onregelmatige invasievogel in Nederland en wordt beschouwd als een 'dwaalgast' omdat zijn verschijning onvoorspelbaar is. Ze komen in groteren getale naar ons land wanneer er in hun broedgebieden (Scandinavië/Rusland) schaarste is aan voedsel, met name bessen. In Nederland worden ze vaak aangetroffen in parken en tuinen met bessenstruiken zoals Gelderse roos en meidoorn.

De pestvogel dankt zijn naam aan een middeleeuwse mythe. Men geloofde toen dat de vogel de pest en andere rampen aankondigde, omdat zijn onvoorspelbare verschijningen soms samenvielen met uitbraken van de ziekte.

FOTO EDUCATIEF

herstart Heselenberg

Sinds jaar en dag zet IVN-werkgroep Praktisch Natuurbeheer (PN) zich in voor het behoud van de Duitse brem en een aantal andere zeldzame plantensoorten in het kleine natuurgebiedje Heselenberg in Groesbeek. Het gebied valt onder de verantwoordelijkheid van Staatsbosbeheer. De bodem is naast kalkrijk (is immers een leemgroeve), ook tamelijk voedselrijk. De opslag die zich kan vestigen groeit daardoor snel waardoor het voortbestaan van Duitse brem en onder meer ook Fraai hertshooi wordt bedreigd. PN heeft de laatste jaren vooral gewerkt in het deel van het terrein waar Duitse brem tamelijk welig tierde, maar ondanks de inzet van PN dreigden vooral gewone brem, ratel-populier en acacia te gaan domineren. In de zomer van 2025 is tijdens een veldbezoek besloten een wat grotere inhaalslag uit te voeren in het beheer en onderhoud van het terreintje. Het groot onderhoud is uitgevoerd in het najaar van 2025 vanwege de aanwezigheid van een of meerdere dassen.

Met uitzondering van de brem op de voorgrond op de foto zijn vrijwel alle struik- en boomvormers zijn afgezaagd, afgeknipt en afgevoerd. Ook braam en adelaarsvaren is gemaaid en afgevoerd. Het terrein ligt er nu tamelijk kaal bij. Er staan nog een stuk of 10 grotere exemplaren van Duitse brem maar maar ongetwijfeld veel meer kleine exemplaren. De kleine exemplaren zijn moeilijk te zien en kwetsbaar voor betreding en door het groot onderhoud valt er dit jaar weinig te beheren. De vraag is dan ook of we op 11 april, de geplande PN-werkochtend, er veel gedaan kan worden.

In de winter hebben onze heggenvlechters weer gewerkt aan een deel van de meidoornheg langs het toegangspad naar het natuurterreintje. De klus nadert z'n einde, al zal enig onderhoud altijd nodig blijven.

Werkgroep Foto & Film, Cyril Liebrand (tevens obco Heselenberg samen met Wim van Lent)

Nieuw gevormd eiland Veur Lent tussen de Waal en de nevengeul (Spiegelwaal)

Stadspark Veur Lent

Toen gemeente Nijmegen aan de slag ging met de **Waalsprong**, uitbreiding van de stad ten noorden van de Waal, werd ze geconfronteerd met de plannen van Rijkswaterstaat om de Waal te voorzien van een nevengeul. Zo kan bij hoog water het water beter doorstromen en wordt de kans kleiner, dat de stad overstroomt. Deze plannen werden opgenomen in de stadsuitbreiding en ineens lag er een eiland in hartje stad. Voor een groot deel zou dit Natura2000 gebied worden, dat bij hoog water ook onder kon lopen. Naast bestaande bebouwing werd een deel opgehoogd, zodat het geschikt was voor woningbouw.

Het gezicht van Nijmegen. Weergave van een Romeins gevechtmasker

Woonwijk of stadspark

Toen het eiland eenmaal vorm gekregen had, vielen steeds meer mensen voor de charme van zo'n stukje natuur midden in de stad. De weerstand tegen aanvullende bebouwing en daarmee verstedelijking van het eiland werd steeds groter. De gemeente besloot daarom een stadspeiling uit te voeren onder de inwoners van Nijmegen. Er werden vier verschillende plannen voor het opgehoogde deel voorgelegd aan 7000 inwoners. De voorgestelde bebouwing varieerde per plan van 0 tot 250 woningen. Het plan zonder woonbebouwing werd overtuigend als meest gewenst gekozen. Dit leidde tot het besluit om het opgehoogde deel van het eiland in te richten tot stadspark.

Inbreng omwonenden in ontwerp stadspark

Geen woningbouw, maar wat dan wel? Er blijven dan nog veel keuzes over. Moet het park een open of juist besloten karakter hebben? Ligt de nadruk op recreatie of natuur? Wordt het geschikt voor dagrecreatie of ook voor verblijfsrecreatie, een camping of zo? Komt er ruimte voor horeca? Komen er sportvoorzieningen of is er alleen ruimte voor spel en sport? Worden evenementen gefaciliteerd of blijft het bij rustige ontspanning? Wordt aandacht besteed aan cultuurhistorische elementen van het gebied? Om een beeld te krijgen van welke kant het op moet, heeft de gemeente in januari en februari 2024 bijeenkomsten met omwonenden en overige geïnteresseerden georganiseerd. Je hoeft niet te verwachten, dat deze bijeenkomsten een eenduidig plan voor het park oplevert, maar het geeft wel aan in welke richting de meerderheid wenst, dat het plan zich ontwikkelt. Een handig hulpmiddel hierbij is de mentimeter. De mentimeter bevat een aantal trefwoorden. Alle aanwezigen krijgen de mogelijkheid anoniem het trefwoord te kiezen, dat zij het meest van toepassing vinden voor het stadspark. Het meest gekozen trefwoord was: autoluw. Blijkbaar maken veel zich zorgen over een te grote toestroom van auto's op het eiland. Alleen de Oosterhoutsedijk en een parkeerplaats ten westen van de Waalbrug zijn toegankelijk voor auto's. Om verstopping te voorkomen moet je toch proberen de auto's van het eiland af te houden. Andere trefwoorden waren: natuur, strandbar, park, horeca, tijdelijke camping, groen, geen camping. Zoals verwacht geen eenduidig standpunt, maar er tekent zich toch wel een bepaalde richting af: een natuurlijke, recreatieve omgeving met enkele recreatieve voorzieningen.

Eerste ontwerp stadspark

Op 26 januari 2026 werd een inloopavond georganiseerd, waarop een eerste ontwerp van het stadspark gepresenteerd werd. Omwonenden en overige belangstellenden kregen hier nadere uitleg van het plan en konden opmerkingen plaatsen voor een verdere uitwerking van het ontwerp. In het park komen enkele

Voormalige kolk aan de Oosterhoutsedijk

begroeiing van het stadspark maakt het in die situaties extra aantrekkelijk voor deze dieren.

Cultuurhistorie

In het ontwerp wordt niet expliciet gesproken over de cultuurhistorie. Toch zijn er wel degelijk elementen daarvan aanwezig. Het meest opvallende is natuurlijk het masker ofwel het gezicht van Nijmegen.

Het is een zes meter grote weergave van een Romeins gevechtmasker uit de eerste eeuw B.C., dat honderd jaar geleden opgebaggerd werd uit de Waal. Het beeld is gemaakt door de kunstenaar Andreas Hetfeld. Bezoekers kunnen aan de achterkant via een trap in het kustwerk kruipen en door de ogen naar Nijmegen kijken. Het ontwerp van het park houdt hier ook rekening mee door het blikveld van het masker richting de stad open te houden. Dit open stuk veld wordt Knodsenburg genoemd. Knodsenburg was een fort, dat juist ten noorden van dit veld lag, grotendeels in de huidige Spiegelwaal. In 1590 gebruikte Maurits dit fort als uitvalsbasis om Nijmegen te veroveren op de Spaanse bezetter.

Het gebied ten oosten van de Waalbrug is in het eerste ontwerp niet verder uitgewerkt. Meest opvallend in dit deel is de kolk, een herinnering aan een vroegere dijkdoorbraak. Dit stuk leent zich met name voor een zo natuurlijk mogelijke invulling.

Planning

In 2026 werkt Flux, het bureau voor landschapsarchitectuur, het ontwerp verder uit tot een voorlopig ontwerp. In 2027 volgt een definitief ontwerp. Deze ontwerpen worden tijdens een inloopavond getoond aan geïnteresseerden. De inloopavond voor het voorlopig ontwerp wordt verwacht rond de zomer van 2026. In 2027 wordt het werk aanbesteed aan een aannemer. Die regelt ook de vergunning voor de bouwactiviteiten. Na 2027 start de uitvoering.

Ernest Vrms

dichtere bosschages juist ten noorden van de Oosterhoutsedijk. Verder krijgt het park een meer open karakter met enkele vrijstaande bomen. Wandelpaden doorkruisen het gebied. Ten westen van de Waalbrug is ruimte voor sportieve activiteiten. Langs de Oosterhoutsedijk kunnen een drietal voorzieningen gebouwd worden met een horeca- dan wel sportief karakter. Deze moeten zelf voor parkeergelegenheid zorgen. Daarnaast komen langs de dijk nog openbare parkeervakken.

Het park krijgt een natuurlijk karakter dat past bij het rivierenlandschap. Het wordt geen aangeharkt park, maar een gevarieerd landschap met kruidenrijk grasland, struweel en opgaande beplanting. Door de hoogteverschillen ontstaan er natuurlijke gradiënten en een grote variatie aan soorten. Op enkele plekken wordt het gras gemaaid, zodat er ruimte is om te sporten, spelen of uit te rusten. Het is te verwachten, dat het hoger gelegen stadspark een hoogwatervluchtplaats zal worden voor de kleinere dieren, wanneer het lagere Natura2000 deel van het eiland bij hoog water onder water staat. Een meer natuurlijke

Eerste ontwerp Stadspark Veur Lent. Bron: Flux Landscape Architecture

Wiedewiedenweg

een strijd met de grote berenklaauw in gesprek met Geerten de Jong

Dit is het verhaal over een groep gemotiveerde vrijwilligers **Wiedewiedenweg** genaamd, waarvan leden (waaronder veel IVN'ers) soms alleen, soms in kleine groepjes en soms in een grote groep de grote of reuzenberenklaauw (afgekort GBK) bestrijden. Dit doen zij, vanaf 2018 al, in de eigen straat, in de eigen buurt of gezamenlijk ergens in de gemeente Nijmegen om de biodiversiteit te vergroten.

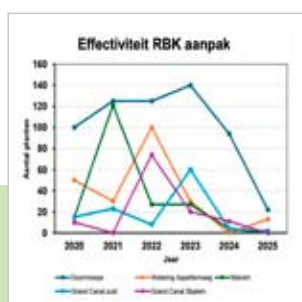
Een burgerparticipatie-project waarbij op dit moment zo'n 24 Nijmegenaren deze plant weghalen. Jaarlijks gaan zij in het voorjaar en de zomer aan de slag om de reuzenberenklaauw te bestrijden. Ze worden gevraagd door Geerten de Jong die centraal in de gaten houdt waar er nieuwe vestigingsplaatsen zijn, waar de planten nog staan en hoeveel het er zijn. Geerten doet dit met behulp van een geografisch informatiesysteem, Greenpoint geheten, wat een groen gemeentelijk registratiesysteem is. Een heel serieuze aanpak dus van de bestrijding van deze invasieve exoot.

Het verhaal van Wiedewiedenweg

Wiedewiedenweg is opgezet door Annerie Rutenfrans, maar zij is recent teruggetreden; zij is ook bekend van Beleef en Weet en Groene schoolpleinen, en momenteel van de promotie van Schooltuinen. Wiedewiedenweg vindt plaats in samenwerking met IVN, Floron, De Radboud Universiteit, NEC-E (Nederlands Expertise Centrum Exoten) en de gemeente Nijmegen.

Het is een platte organisatie waarbij de inzet van alle vrijwilligers noodzakelijk is. Geerten coördineert en houdt met behulp van het systeem controle op de verspreiding van de GBK en de acties die moeten worden uitgezet. Hij regelt en belt individuen over nieuwe waarnemingen en nodige acties en doet zelf ook mee. De bestrijding vraagt en levert gegevens over de effectiviteit van het uitsteken van de GBK's, over hoelang de controles van locaties moeten doorgaan en of de aanpak werkt. Deze gegevens worden door Rob Leuven wetenschappelijk verwerkt en dit levert interessante informatie op.

Opvallend is de aanvankelijke stijging van het aantal planten na een eerste keer uitsteken (zie grafiek). Na meerdere keren uitsteken neemt het aantal flink af. Hiermee zien we ook hoe belangrijk voortgaande monitoring is. Het monitoren levert daarnaast ook gegevens op voor de verschillende soorten bestrijding; er wordt namelijk uitgestoken en ook gemaaid. Bij maaien en begrazing neemt het aantal planten niet af. Dat leidt dus tot een permanente kostenpost op de begroting van de Groenbeheerder.

Samenvatting en conclusie van het monitoren

- Burgerparticipatie bij aanpak locaties met lage aantallen GBK is succesvol.
- Na verwijdering vaak toename van het aantal planten door hergroei, zaailingen en aanwaaien vanuit grote haarden.
- Meerjarige aanpak nodig (continue monitoring en snelle verwijdering).
- Aanpak grote locaties vereist meer aandacht.
- Maaien (2-4 keer/jaar) resulteert in dwerggroei.
- Round-up is niet effectief én milieugevaarlijk.
- Monitoringsdata belangrijk voor analyse van de effectiviteit van de maatregelen.
- Succesvolle aanpak vereist continuïteit, coördinatie, meer vrijwilligers, grotere inzet van terreinbeheerders en gemeente.
- Integratie exotenaanpak in ruimtelijke plannen blijkt noodzakelijk.

Waarom wordt de bestrijding van de GBK, een invasieve exoot, zo belangrijk gevonden?

Een *definitie*: Invasieve uitheemse soorten zijn dieren of planten die niet van nature in Nederland of een andere EU-lidstaat voorkomen. Ze zijn door menselijk handelen in onze natuur terechtgekomen. Deze soorten zijn een bedreiging of zijn schadelijk voor de biodiversiteit en ecosystemen. Andere invasieve exoten zijn de duizendknoop, de springbalsemien, de alsemambrosia en nog zo'n 15 andere invasieve landplanten.

Beschrijving van de reuzenberenklaauw, een meerjarige plant uit de schermbloemenfamilie

De plant heeft klauwvormige bladeren. Ze is verwant aan de gewone inlandse berenklaauw, maar veel groter. Het eerste jaar blijft de plant laag (50 cm), het jaar erop is hij meestal volgroeid, en bloeit van juni tot augustus met een variabel aantal samengestelde schermen vol witte bloemetjes. Na de bloei sterft de plant af.

De plant is vooral te vinden langs wegen en op plaatsen die niet begraasd of bewerkt worden.

In de 19e eeuw is de reuzenberenklaauw uit de Kaukasus als tuinplant in Europa geïntroduceerd. De reuzenberenklaauw wordt anno 2010 steeds vaker in verstedelijkt gebied aangetroffen en, mede om de schadelijke werking van het sap van deze plant op huid en ogen, in toenemende mate als een probleem ervaren.

Grote Berenklauw of
Heracleum mantegazzianum

Sinds 2 augustus 2017 is de plant opgenomen op de lijst van invasieve uitheemse soorten die zorgwekkend zijn voor de Europese Unie. Ze levert gezondheidsrisico's op. De handel van de plant is dus verboden in alle lidstaten. Ook moeten lidstaten de plant bestrijden.

Ecologische betekenis

Omdat de reuzenberenklauw zo kiemkrachtig is en met zijn bladeren al het licht voor andere planten wegneemt, wordt de soort beschouwd als een onkruid. In gebieden die niet begraasd worden, drukt de invasieve soort alle andere planten weg.

Verwondingen

Aanraking van beschadigde planten kan ernstige schade toebrengen aan de huid en aan de ogen van mensen en dieren. Het sap van de plant bevat furocumarinen die sterk fototoxisch zijn. Blootstelling aan zonlicht na contact met het sap kan rode, heftig jeukende vlekken veroorzaken, gevolgd door zwelling en blaarvorming. Het letsel kan eruitzien als een brandwond en het kan twee weken duren voordat het genezen is. Wanneer plantvocht in de ogen komt, kan dit tot blindheid leiden. Bij honden kan sap in de bek tot verstikking leiden.

In 2017 registreerde het Belgische Antigifcentrum 28 letselgevallen na contact met de reuzenberenklauw. Bij de bestrijding van de plant wordt beschermende kleding en een veiligheidsbril gedragen.

Bovenstaande maakt de noodzaak van het bestrijden van deze plant duidelijk.

Bestrijdingsmethoden

Mechanische bestrijding

Tot de mechanische bestrijdingsmethoden behoort het uitsteken van jonge planten, het herhaald maaien in combinatie met het handmatig schoffelen, om te voorkomen dat de plant in bloei komt en tot zaadvorming overgaat. Een gemaaide plant kan door middel van noodbloei in betrekkelijk korte tijd nieuwe bloemen maken. Deze zijn vele malen kleiner dan de eerste bloemen. Een plant kan zo tot minstens drie maaierondes overleven en zich voortplanten.

Wil deze bestrijdingsvorm effectief zijn, dan dient het maaien minimaal vijf keer per seizoen te gebeuren. Een bloeiende reuzenberenklauw mag vanwege de kiemkracht van het

zaad niet bij het gft-afval. Een plant produceert gemiddeld zo'n 20.000 zaden, soms zelfs 100.000, die tot zeven jaar lang hun kiemkracht behouden.

Biologische bestrijding

Biologische bestrijdingsmethoden zijn begrazing, behandeling met schimmels, met aaltjes bij de ondergrondse delen, of met kevers bij de bovengrondse delen.

Staddijk

Het mooiste struinpad van Nijmegen ligt in Stadspark Staddijk, naast de geluidswal langs de A73. Op deze wal bevindt zich, je mag wel zeggen bevond zich, een grote haard van de reuzenberenklauw.

Met hulp van enkele mensen van Praktisch Natuurbeheer zijn ze uitgespit. Elk jaar dringen we deze populatie zo verder terug. Het pad zelf had geen opslag meer dit jaar. Een van de twee grote populaties op de geluidswal is nu ook helemaal uitgeroeid. Volgend jaar verder.

Knelpunten

De randen van Nijmegen zijn moeilijker onder controle te houden zoals de grens met Beuningen en Beek. Het zou een flinke stap voorwaarts zijn wanneer ook daar actieve groepen zouden ontstaan.

We mogen het terrein van ProRail niet betreden en het zou fijn zijn wanneer ProRail de bestrijding ter hand neemt.

Particuliere terreinen zijn niet openbaar en daar is vooraf overleg en uitleg noodzakelijk.

Op begraafplaatsen mogen de vrijwilligers van Wiedewiedenweg in overleg aan het werk.

Meedoen?

Als vrijwilliger in je eigen straat, buurt of elders in de stad samen met anderen, kun je de biodiversiteit bevorderen door de GBK weg te halen. Samen met anderen is het altijd gezellig en krijgen we resultaat. Hieronder een foto van een grote actie.

Toon Snelder

Meld je aan!

wiedewiedenweg@nijmegen.nl

Meer informatie is te vinden bij:
floron.nl/wiedewiedenweg

De groep van 17 mei 2025 komt in actie PN (Praktisch Natuurbeheer) & WWW (Wiedewiedenweg).

redactie stelt zich voor

Jullie kennen natuurlijk de Bladsmoes en de maandelijkse Nieuwsbrief. Maar weten jullie ook dat daar een hele werkgroep Communicatie achter zit? Wij willen ons voorstellen. Om te vertellen wie we zijn, wat we doen en hoe leuk dat is.

Maar ook omdat we nog mensen kunnen gebruiken. Meld je gerust om eens te komen kijken bij redactie@ivnnijmegen.nl

Vanaf 1980 was ik, **Ernest Vrans**, actief bezig met landschapsbeheer in de Kromme-Rijnstreek en de Betuwe. Toen ik 10 jaar geleden verhuisde naar Nijmegen sloot ik me aan bij de werkgroep praktisch natuurbeheer van het IVN. Na een half jaar moest ik daarmee stoppen vanwege een onderbeenamputatie als gevolg van diabetes. Om toch nog actief met natuur bezig te zijn sloot ik me aan bij de redactie van Bladsmoes. Nu doe ik onderzoek en schrijf artikelen over ontwikkelingen met betrekking tot natuur en klimaatverandering.

Ik ben **René Koene**. Ik ben als actief IVN'er onder andere lid van de werkgroep Communicatie. Een fijne werkgroep die maar vier keer per jaar bij elkaar komt. Ik heb de eindredactie over de Nieuwsbrief en lever bijdragen aan de Bladsmoes,

stukken over het klimaat, interviews en de achterpagina. Ik vind het mooi om de Nieuwsbrief in elkaar te zetten. Ook is het leuk om mensen voor de Bladsmoes te interviewen, dat doe ik vooral de laatste tijd met Peter. Door een interview leer je betrokken groene mensen in de regio Nijmegen veel beter kennen. Ik denk dat nog meer mensen het fijn vinden om met taal om te gaan en over de natuur te schrijven, ook degenen die dit lezen. Dit is ook een oproep, we kunnen altijd meer mensen gebruiken.

Ik ben **Martine Melchers** — natuurgids sinds 2024, en al sinds 2023 betrokken bij de werkgroep communicatie. Binnen de werkgroep heb ik geen vaste rol; ik kijk gewoon waar ik kan meedenken, meedoen en mee vormgeven. De ene keer is dat iemand interviewen, meedenken over een onderwerp of anderen achter hun broek aan zitten om een artikel af te hebben. Wat ik het leukste vind? De vergaderingen! Daar zie ik hoe een nieuw nummer langzaam groeit — van losse ideeën naar een samenhangend geheel.

Elke keer weer een proces vol creativiteit, verbinding en energie. Samen bouwen we niet alleen aan een blad, maar aan een levendige gemeenschap vol verhalen.

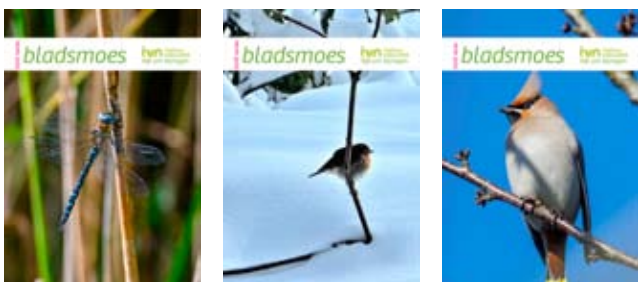
Ik ben **Peter Engelhard**, een actief IVN'er, die vindt dat onze leden veel te weinig vertellen wat zij in de natuur en bij hun IVN-activiteiten beleven. In de werkgroep ben ik redactielid van de Bladsmoes en help ik René bij het maken van de Nieuwsbrief. Ik probeer IVN'ers te porren om over hun belevenissen te schrijven. Ik vind het bijzonder leuk om me tegen het beleid aan te bemoeien en dus ook hoe onze communicatie nog beter kan worden. En ik schrijf graag stukjes, liefst met wat lichtvoetige ondertoon.

Inmiddels was ik, **Joop Speekenbrink**, ook geslaagd voor de gidsencursus. Met veel plezier heb ik me daar op geworpen, maar moest daar onlangs wegens de ziekte van Parkinson mee stoppen. Het onzekere wandeltempo en het krom lopen werden steeds hinderlijker. Door het "krom lopen" zie je wel meer plantjes. Als oud-tekenleraar heb ik me ook gestort op het "Botanisch aquarelleren". Vier keer per jaar lever ik een aquarel met tekst in de rubriek "Om in te lijsten". Als je mee wil denken: Liefst een inheemse plant, graag een beetje kleur en een stukje tekst met daarin iets bijzonders over de geschilderde plant.

Mijn naam is **Han Thoben**, jarenlang werkzaam geweest in een grafisch bedrijf met de opmaak van tekst en beeld en het organiseren van drukwerk. Nu bij de redactie van Bladsmoes betrokken geraakt om me voor een moment weer nuttig te maken met de kennis en kunde van weleer. En dat voelt als een gezellig klusje voor iemand met pensioen.

En ik ben **Wien Feitz**, coördinator van de werkgroep Communicatie. Ik heb 25 jaar ervaring in een uitgeverij en ben 6 jaar geleden door de toenmalige voorzitter Ria "binnen-gehengeld". Ik ben bijna met pensioen en werk nu als onderwijsassistent. Mijn taak is in- en extern verbindingen te leggen en te onderhouden rond alle communicatie van en naar de IVN-afdeling; het bewaken van de huisstijl en waar nodig een bijdrage te leveren naar inhoud en vormgeving van onze producten. En dat is een fijne klus, omdat onze werkgroep een prettige club is en we werken met een duidelijke structuur en goede afspraken. Maar een paar leden erbij is wel nodig.

Meld je gerust om eens
te komen kijken bij
redactie@ivnnijmegen.nl

vogelnestjes soms fraaie bouwsels

Als het winter is en de bladeren gevallen zijn, kun je ze het beste zien, vogelnesten in de bomen. Een paar maanden later beginnen de vogels weer met het bouwen van hun nesten. Het zijn soms fraaie kunstwerkjes. En heel verschillend, variërend van een kuiltje in het gras, een boomholte of een nest van takken in een boom.

Broedplaats voor vogels

Een vogelnest is een plaats waar vogels broeden. Voor vogels is het een veilige plaats om hun eieren in te leggen en hun jongen te voeden tot ze zelfstandig kunnen vliegen. De vogels verzamelen het nestmateriaal uit de omgeving. Meestal bestaat dat uit natuurlijk materiaal zoals takjes, grassprietten, bladeren, veertjes, mos en ook modder. Maar er zijn ook vogels die afvalmateriaal gebruiken om hun nest mee te bouwen. Een bekend voorbeeld is de meerkoet, die zijn nest op het water steeds vaker bouwt met plastic afval uit het water, zoals rietjes, folie, snoepverpakkingen, mondkapjes, telefoon-oortjes en zelfs drugszakjes. Niet alleen vogels, maar ook andere diersoorten, bouwen nesten om eieren in te bergen of hun jongen in groot te brengen. Onder andere eekhoorns, krokodillen en de koningscobra's bouwen een nest.

Soorten en maten

Vogelnesten zijn er in vele vormen. Ook de plaats van een nest verschilt. Sommige vogels bouwen een grondnest, zoals zwanen (zie foto). Ze maken een groot, stevig bouwsel van takken, riet en waterplanten op de grond bij de oever of op het water. De zwanenouders bouwen samen het nest, dat agressief verdedigd wordt. Ook grutto's hebben een grondnest, een vaak onopvallend grasnest, een kuiltje in het gras. Er zijn ook vogels die hun nesten op een platform bouwen, zoals de kraai, hoog in een boom. En ooievaars. Dan zijn er ook holtenesten, die grote bonte spechten zelf uithakken, of holtes van oeverzwaluwen. Veel vogels maken een komvormig nest, zoals de merel (zie foto). Zeevogels en adelaars bouwen hun nesten op rotsachtige richels.

Vogelnesten beschermen

Voor vogels en hun voortbestaan zijn nesten van levensbelang. Je kunt zelf wat doen om die nesten te beschermen. Vogelnesten worden vaak gebouwd op kwetsbare plekken, zoals in bomen, struiken of in onze dakgoten. Om deze nestplaatsen te beschermen tegen roofdieren en menselijke activiteiten kun je zorgen voor een rustige omgeving rondom het nest. Vooral in het broedseizoen hebben vogels voldoende voedsel en water nodig. Je kunt voederbakken en vogelbadjes plaatsen. Zorg dat het voedsel gevarieerd is, zoals zaden, bessen (plaats een lijsterbes) en insecten (er is vogelvoer te koop met insecten). Het plaatsen van nestkasten kan ook helpen om vogels aan te trekken en een veilige plek te bieden. Tenslotte kun je je tuin *vogelvriendelijk* maken, door bepaalde bloemen en struiken die als schuilplaats, voedselbron of nestmateriaal dienen.

René Koene

Wist je dat? preeelvogels (uit Nieuw-Guinea en Australië) een bijzonder nest bouwen. De mannetjes verzamelen kleurige spulletjes om het nest, het preeel, te versieren, zoals bessen, bloemen of het glanzende schild van torren. Hoe kleuriger het preeel, hoe groter de kans dat er een vrouwtje gelokt wordt.

Over alle activiteiten vindt u uitgebreid informatie op
Kijk voor het excursieprogramma van de KNNV-Nijmegen op
Alles over Groei en Bloei afdeling Rijk van Nijmegen

www.ivnnijmegen.nl
www.knnv.nl/afdeling-nijmegen
www.nijmegen.groei.nl